NÂZIM HİKMET

13/Haziran/1950 — Nâzım'ın uğradığı haksızlıklarla müca dele için çıkan fikir ve Politika Dergisi : — Yıl: 1. Sayı: 7 — Fiyatı 15 Kr.

Nâzımın kurtarılması için açılan

Adalet Savaşı devam ediyor

Nâzım Hikmeti müdafaa etmek Barışı ve Demokrasiyi müdafaa etmek demektir

Dünya haksever insanlarının enerjik müdahelelerile aydınlanmış bulunan bir «haksız mahkûmiyet» hâdisesini bir an önce ortadan kaldırmak; «artık herşeye rağmen bir zaruret haline gelmiş bulunuyor. Saltanat rejiminin keyfi emirlerile hapsedilmiş olan Nâzım Hikmet'in durumunu ilgili makamlar bizden daha sarih olarak bilmektedirler. Hem de bu hal 13 sene evvelindenberi bilinmektedir. Halkın haberdar olmadığı gizli celse maceralarının utandırıcı ve suçlandırıcı safahatı, bundan evvelki iktidarın herhalde meçhulü değildi. Böyle olduğu içindir ki, yıkılan iktidar, Nâzım Hikmet meselesi karşısında korkakça bir güler yüzlülük politikasına sarılmaktan başka çare bulamamış; fakat Sultani emirleri geri almağa bir türlü cesaret edememiştir.

***

Bugün ise memleketimizde insan haklarının tecavüzden masun tutulması ve adaletin her şeye hâkim kılınmaması için hiç bir sebebin mevcut olmadığına inanmak istiyoruz.

Hükûmetin hazırladığı af kanunu, bir aftan ziyade, antidemokratik devrin haksızlıklarını tasfiye eden ve memleketimizde hukuk devleti idaresinin başlangıcını teşkil edecek olan bir temizleme ameliyesi olarak görmek istiyoruz. Bu temizleme ameliyesi ile hakları, hürriyetleri çiğnenen, uydurma suçlarla zindanlara tıkılan bütün vatan çocuklarının hak ve hürriyetlerini iade etmek bütün demokratik çevrelerin arzusuna uymak demek olacaktır. Yeni iktidar zihniyetinin dünya halk oyunda tanınması için bundan daha elverişli vasıta az bulunur.

***

Bu arada siyasi mahkûmların aftan istisna edilmesi için çalışan ajanlar da yok değildir. Bu tahrikçiler, demagojik vasıtalarla kendi mantıklarını kabul ettirmeye çalışmaktadırlar. Fakat artık kendilerini her sağ duyu sahibi insan tanımış bulunuyor.

(Devamı: 2 nci sahifede)

13/Kasım/1945

Târif kabul etmez, —diyorlar—, İstanbulun sefaleti,
milleti, —diyorlar—, kırıp geçirdi açlık,
verem illeti, —diyorlar—, diz boyu.
Şu kadarcık kız çocuklarını, —diyorlar—,
yangın yerlerinde, sinema localarında.
....
....
Kara haberler geliyor uzaktaki şehrimden:
namuslu, çalışkan, fakir insanların şehri
sahici İstanbulum.
Sevgilim, senin mekânın olan
ve nereye sürülsem, hangi hapiste yatsam
sırtımda, torbamın içinde götürdüğüm
ve evlât acısı gibi yüreğimde,
senin hayalin gibi gözlerimde taşıdığım
şehir...

İrfan Emin'in Nâzım Hikmet hakkında sorulan suallere cevabı

Ankarada çıkan bir gazetede bir teşekkül namına Cumhur Başkanı ile Adalet Bakanına hitabeden yazı hakkında mütalâasına müracaat ettiğimiz Avukat İrfan Emin sorularımızı aşağıdaki şekilde cevaplandırdı.

Ortada adli hata olmadığını iddia eden bir kimse henüz çıkmış değildir. Hükûmetçe de şimdiye kadar bu yolda bir tebliğ yayınlanmadı. Nâzım Hikmet konusuna karışanlar içinde menfi cepheyi tutanların pek çoğu maalesef bu işin mahiyetine nüfuz etmiş değildir.

Bazı yanlış telkinlerle sevgili vatan çocuklarının mukaddes duygularını istismara kalkışanlara karşı tek sözüm teessüflerimi bildirmekten ibarettir. Hâdisenin içyüzü ne olursa olsun kendini müdafaa edemiyecek durumda olan bir kimseye hücum etmek de milletimizin asil geleneklerine aykırı düşen bir taraf vardır.

Milletimizin mümtaz seciyesi ile telif edilemiyen haller istisna kabilinden olsa bile milli seciye bakımından teessürle kayde değer. Öyle yazılar gördüm ki bu yolda kalem yürüten kimsenin Nâzım Hikmet'e ait hiç bir şeyi bilmemiş olduğu bir bakışta göze çarpar.

Şu küçük başlangıçtan sonra şimdiye kadar yapılan hamlelere karşı topyekûn cevabımızı veriyorum.

1 — Nâzım Hikmet hakkındaki kararların - ki dünya tari-

(Baştarafı: 2 nci sahifede)

Elektrik

Nâzım Hikmet'in 1936 dan evvel, gündelik gazetelerde çıkan nesir parçalarından bir kaç örnek veriyoruz:

Bütün bir Ondokuzuncu yüzyılın ekonomik, sosyal, politikal düzenini yaratan eninde sonunda su buğusunun makinelere koşulmasıdır.

Yirminci yüz yıl bile, su buğusunun damgasını sırtında taşır. Su buğusunun Avrupa ve Amerikada yarattığı düzen, tıpkı kendisi gibi başı boşluğa, içine sıkıştırıldığı kabı her zaman parçalamağa, anarşiye doğru eğilicidir.

Su buğusu, On dokuzuncu yüz yılda kendine benzer bir düzen yaratmıştır.

***

Elektrik; Yirminci yüz yılın içinde ekonomik sosyal yaşayışımıza dokunağını gitgide arttırmağa başladı: Elektrik; şu küçücük yuvarlak bir lâmbanın içinde boyasız, cansız yanan aydınlık parçası, şu dağları, denizleri, görülmemiş bir hızla aşıp, seslerimizi birbirine bağlayan; şu çelikten yığınları kımıldatan elektrik... Ben kendi payıma elektriğin yaratıcılığına büyük ümitler bağlamışım... Ben, onda Yirmibirinci yüz yılın düzenini görüyorum; Elektrik gibi hür, elektrik gibi düzenli bir düzen...

İç Sayfalarda :

İrfan Eminin Nâzım Hikmet hakkında sorulan suallere verdiği cevap

(Baştarafı: 1 ncide)

hin'e bir adlî hata örnegi teşkil etmektedir - düzeltilmesi için on üç sene mütemadiyen uğraşılmıştır. Bu sessiz sadasız çalışma sırasında bütün usul ve kanun hükümlerine baş vurulmuş ise de müsbet bir netice elde edilememiştir.

2 — Eski Milli Savunma Bakanımız Sayın Hüsnü Çakır'ın beyanatını gazetede okumıyanlar varsa hülâsasını öğrensinler.

Bu seçkin devlet adamı hülâsaten şöyle diyordu: (Benimle görüşen İrfan Emin'i askeri adliye erkânı ile temasa geçirdim ve beraberce kanuni bir imkân aramalarını onlardan istedim. Eğer böyle bir imkân bulunabilseydi derhal yapacaktım.) demek ki ilgili makamlarca usul bakımından adli hatayı düzeltebilecek bir imkân görülmemişti.

3 — Usul kanunlarında iadei muhakeme, bazı kanuni şartların tahakkukuna bağlıdır. Maalesef bu şartlar Nâzım Hikmet dâvasında mevcut değildir. Dâvanın tekrar görülebilmesi için tashihi karar yolundan istifade etmek istedik, o da fayda vermedi. Nihayet af yolu ile adli hatayı düzeltebilmekten başka bir çare kalmadı. Yoksa adalet huzurunda yeni bir muhasebeye girişmek bizce bin kat daha müreccahtır. Adlî hatanın yine adalet eliyle düzeltilmesi en çok istediğimiz bir şeydir.

Âmme vicdanını aydınlatmak için şu kadarını söyliyeyim ki Nâzım Hikmet'in suç ortağı diye mahkemeye verilen ve askeri muhakemece dâvası tefrik edilerek dosyası Ankara Ağır Cezasına tevdi edilen bir maznun daha ikinci celsede beraet ettirilmişti. Bu nokta hepimizi uzun uzun düşündürse gerektir.

4— Bundan önceki konuşmamız da şu meşhur sözü hatırlatmıştım. (Bir ferde yapılan haksızlık bütün beşeriyet için bir tehdit teşkil eder.) Bu büyük düsturu ele aldıktan sonra içtimaî vicdanın gösterdiği alâkayı dile getirenleri ithamdaki isabetsizlik bütün acılığı ve açıklığiyle meydana çıkar. Yapılan haksızlığa karşı âmme vicdanı hareketsiz kalırsa bunu manevî olgunluğumuz bakımından bir facia saymamız icabeder. Onun için yapılan yayınları kötülemeğe kalkışanlar iyi bir şey yapmıyorlar.

5 — Memleketin ileri gelen ileri san'at ve fikir adamları bu konuda imzalarını kullanmışlarsa suç mu işlemiş sayılmalıdırlar?

Adalet bahsinde rüzgârın önüne düşüp politika oyunlarına sapmak hiç de seçilecek bir yol değildir. Adalet herkes için ayni olmalıdır. Onu, şahsi endazelere uygun bir kumaş sayarak kıymetten düşürmeğe kalkışmak da ayrı bir masiyet?

6 — Nâzım Hikmet kim olursa olsun, nasıl bir akide taşımış bulunursa bulunsun ancak hareketinden hesap vermekle mükellef tutulabilir. Maalesef bir çokları asıl dâvayı unutarak, şu veya bu fikri taşıyanlar zindanlarda çürümelidir gibi hukukî zihniyetle telif edilemiyen bir takım iddialarla hamle yapmaktadırlar. Onları hukukî devlet zihniyetile hareketе davet etmekte asıl bizim hakkımız vardır.

7 — Dünyanın dört bucağından bir takım sesler yükselmesinde Nâzım Hikmet'i mesul tutmak istiyenler de hatadan hataya düşmektedirler.

Bazı kimseler ise açlık grevini bir kışkırtma konusu saymaktadırlar. Bunlar da ayrı bir hata teşkil etmektedir.

Çünkü; Nâzım Hikmet hariçten istimdat etmiş değildir. Açlık grevine başvurması da kendi tabirince canını pul yerine kullanıp adalet istemesinden başka bir şey değildir. Eğer hudutlarımızın ötesinden bazı sesler geliyorsa onun sorumluluğu buna sebep olanlara ait olması gerektir. Ötedenberi söyleyip duruyorum. Bu konuda adaletin bir an önce tahakkukunu istemek, memleketin adli itibarını korumak bakımından hepimiz için bir vatan borcudur.

Adlî bir hatanın devamını istemek, farkında olmadan vatana ihanet neticesini verir. Hangimiz buna razı olabiliriz.

8 — Evvelcede muhtelif vesilelerle tekrar ettiğim veçhile Cumhuriyet Hükûmeti mühim dönüm noktalarında daima siyasî tasfiyeler yapmıştır. Bu meyanda yüzellilikleri bile af etmiştir.

Hukukî terakkilerdeki değişiklikler, hattâ siyasî cepheyi de aşarak adi suçlarda da esaslı bir tasfiyeyi zarurî kılmaktadır.

9 — Af konusu hiç bir zaman bu memlekette suiistimal edilmemiştir. Ceza hukukiyle uğraşanlar derler ki (bir masum ceza göreceğine bin cani kurtulsun) bu düstur daima elimizde olmalıdır. Adalet bazan mahkeme karariyle, bazan af yolları ile elde edilir.

Kuvvetine güvenen Cümhuriyet Hükûmeti ilerde suç işliyebilecekleri takip etmekte hiç bir zaman âciz değildir. Ona inanmak ve güvenmek icabeder.

Ölçülü ve isabetli bir adalet yapmak bakımından şuur ve vicdanımızı harekete getirmek, adalet yolunda yürümek istiyenleri yollarından çevirecek yerde takviye etmek hiç bir zaman vazgeçemiyeceğimiz bir adalet ve şeref borcudur.

İstiklâl Savaş

Birinci Kıs

Sene 1922 ...
Etimiz mütehammil.
Ateşi ve ihaneti gördük..
ve yanan gözlerimizle duyuyoruz bu
Dünyanın üzerinde.
İstanbul 918 teşrinlerinde
İzmir 919 mayısında
ve Çeşme, Menemen, Ayvalık, Aydın
Mayıs ortasından Haziran ortalarına kadar
— yani tütün kırma mevsimi
yani arpalar biçilip buğdaya başlanırken
yuvarlandılar...
Adana, Antep, Urfa, Maraş
Düşmüş
Döğüşüyordu.
Yunan ordusu başladı yürümiye;
Akhisar, Karacabey
Bursa ve Bursa şarkında Karasu,
çarpışarak çekildik.
920 nin 29 Ağustosu
Uşak düştü.
Yaralı ve dehşetli kızgın, fakat toprağımızdan emin
Dumlupınar sırtlarındayız.
Nazilli düştü...
1920, şubat, Nisan, mayıs
Bolu, Düzce,Geyve, Adapazarı;
İçimizde Hilâfet orduları Anzavur isyanları.
ve ayni sıradan
3 teşrini evvel Konya
Sabah.
500 Asker kaçağı ve yeşil bayrağı ile Delibaş
girdi şehire.
Alâettin tepesinde üç gün üç gece hüküm sürdüler.
ve Manavgat istikametlerinde kaçıp ölümlerine giderken
terkilerinde kesilmiş kafalar götürdüler...
ve 29 Kânun evvel Kütahya.
4 top ve 1800 atlı bir ihanet
Yâni Çerkes Ethem
Bir gece vakti
Kilim ve halı yüklü katırları
Koyun ve sığır sürülerini önüne katıp
Düşmana geçti.
Yürekleri karanlık,
Kemerleri ve kamçıları gümüşlüydü
Atları ve kendileri semizdiler.
10 Kânun sani 1921:
Birinci İnönü,
ve sonra ikincisi:

23 mart 921 günü
Düşmanın Bursa ve Uşak grupları
Onlarda topçu ve piyade bizden üç
Bizim: atlımız çok.
Atların makanizması, hartucu naml
ve kılıç çıplak, ucuz bir demirdir.
26 mart akşam:
Sağ cenah ilerimize yanaştlar.
27 mart:
Bütün cephede temas
28, 29, 30
Kavgaya devam
ve martın 31 nci gecesinde
— Ay ışığı varmıydı bilmiyorum —
İnönü karanlığı sesler ve kıvılcımla
ve biz orda makûs talihimizi yendik
8 Nisandan 11 nisana kadar
Dumlupınar.
Sonra Haziran
Bir yaz gecesi.
Dünyada yalnız pırıltılar ve böcekle
Sakaryayı üç yerinden sallarla geçiy
Basarak aldık Adapazarını.
Dolaşıp Sapanca gölünün sazlıkların
Yanaştık İzmitin şarkında
Düşman
kısmen gemilere
ve kısmen Karamürs
Boşalttı İzmit şehrini gece
Sonra 23 ağustos.
Sakarya mehamei kübras
devamı on üç eylül günün
Bizim kırk bin piyademiz,
Düşmanın sekiz bin sekiz
Harp meydanının şimal
Sakarya ve dağlardır:
Keskin ve dik yamaçlariy
Kireçli toprakları
ve kayalarında tek başlar
Haşin ve münzevi çam ağ
Abdüsselâm dağı, gökler
ve Sakaryadan bu havalid
yalnız çatal tırnaklı karac
Ankara suyunun döküldüğü
Eskişehir şimali garbisine
Sakarya mecrası uçurum
Cenupta ve cenubu şarkid
yapraksız ve hazin

Tarihte Sanatkâr

Yaşadıkları devrin karanlıklarına karşı mücadeleye atılan öncü san'atkârlar tarihin her dönüm noktasında her memlekette görülmüştür. Kafalarını ve kalblerini, esaret altında tutulan insanların hürriyetine, kurtuluş mücadelesine vakfeden bu san'atkârlar bilen ve hisseden bir insan olmaları dolayısile üzerlerine düşen bir ödevi yerine getirmekten başka bir şey yapmış değildirler.

Bu öncü sanatkârlar, insanların saadeti ve şerefli bir hayat için savaşırken, karşılarında daima kara kuvvetleri bulmuşlar, baskılara, hapislere, ölümlere maruz kalmışlardır. Fakat, tarihin akışını, daima; iyiye, güzele, gerçeğe, geniş kütlelerin yararına doğru akışını hiç bir silâhın, hiç bir tehdidin hiç bir susturma vasıtasının ve hiç bir yalanın durduramıyaca... na inanan bu insanlar ken... lerinden sonraki nesiller, ... ni şartlar içinde mücadel... meleri lâzım gelen insan... için, yalnız eserlerile de... hayatlarile de birer örn... birer kılavuz olmuşlardır.

İşte, VİCTOR HUGO!...

Kendi zamanının diktat... lüğüne, esaret vasıtalar... geriliklerine karşı, memle...

tinde ... yetin ... tün sa... kullan... nin sa... me ma...

Bunu... çıkaya... de kal... taluşu... da dev...

Vikto...

...avaşı Destanından

... Kısım

Başlangıç

...i
...ve Uşak grupları üstümüze yürüyor.
...piyade bizden üç kerre fazla:
...k.
...ması, hartucu namlusu yoktur.
...uz bir demirdir.

...ze yanaştlar.

...mas

...aya devam
...gecesinde
...ydı bilmiyorum —
...esler ve kıvılcımlarla doluydu.
...is talihimizi yendik.
...sana kadar

...arıltılar ve böceklerin sesi...
...rinden sallarla geçiyoruz.
...apazarını.
...gölücün sazlıklarını
...şarkında ...aha fabrikasına.

...n gemilere binerek denizden
...Karamürsel üzerinden Bursaya çekilip
...rini gece yarısı.

...i kübrası ki
...il gününe kadardır.
...iyademiz, dört bin beş yüz atlımız.
...bin sekiz yüz piyadesi üç yüz topu vardır.
...şimal yanı
...rdır:
...maçlariyla

...ek başlarına birbirlerinden uzak
...i çam ağaçlarıyla
..., gökler dağı, dağlar...
...u havalide
...klı karacalar su içmektedir.
...döküldüğü yerden
...garbisine kadar
...uçurumlar içinden geçmektedir..
...bu şarkide:
...in

geniş ve uzun
ve insana bıraktığı hiç bir şeye acımadan
ölmek arzusu veren
«Cihanbeyli» ovası
çöl...
Bu çölün, bu dağların, bu şehrin ve bizim önümüzde
yirmi iki gün ve gece fasılasız döğüşüp
Yunan ordusu rüc'ata mecbur kaldı.
Buna rağmen
Sene 1922.
ve on beş vilâyet ve sancak ve dokuz büyük şehir
Düşman elindedir.
ve inanılmaz şeyler düşmandadır ki, bunların arasında:
yedi göl, on bir nehir
ve köklerinde baltamızın yarası ve yangınlarıyla bizim olan
ve adı kitaplarda yazılı
yüz kerre yüz bin dönüm orman..
Bir tersane, iki iki silâh fabrikası
ve on dokuz körfez ve liman ki
Belki bir çoğunun
Rıhtımı, mendireği kırmızı yeşil fenerleri yoktur.
ve belki sularında
Ateş kayıklarının ışıltısından başka ışık yanmadı.
fakat onlar
tahta iskeleleri ve kederli balıkçılarıyla bizimdiler.
sonra üç deniz, altı kol tren hattı.
sonra göz alabildiğine yol:
sılaya döndüğümüz
gurbette göründüğümüz
ve neden ve niçin olduğunu sormadan
sabırlı bir hayret içinde üstünden geçip
çöle, Çanakkaleye, ölüme gittiğimiz yol.
ve sonra T o p r a k
ve o toprağın insanları:
Uşak tezgâhlarının halı dokuyanları
Kılabdan işlemeli eğerleriyle meşhur
Manisalı saraçlar
yol kenarlarında ve istasyonlarda açlar
kurnaz, cesur ağır başlı ve çapkın,
ve kitleleriyle delikanlı
İstanbul ve İzmir işçileri;
Zahire ve kantariye tacirleriyle eşraf ve âyan
Kil çadırlı yörükleri Aydının,
ve sonra ırgat, ortakçı maraba davarlı ve davarsız
yarım meşin çizmeli ve ham çarıklı köylüller...
On beş vilâyet ve sancak ve dokuz büyük şehir
Düşman elindedir.

Sanatta "Millilik" meselesi

Fikri görüşleri miyop bilgi dağarcıkları fakir kişiler, Nâzım'ı gayri millî olmakla itham a kalkışmışlardı. Cemiyetini inkâr ediyor, kendini inkâr ediyor demişlerdi.

Bugün Nâzım san'atın öyle yüksek zirvelerinde ki hasımları bile onu kabul etmek zorunda kalıyorlar. (Bedreddin Destanı), (Büyük Destan), (Memleketimin insan manzaraları) bu topraklarda yeni birer dağ silsilesi gibi yükseliyor. (Büyük Destan) bütün olarak neşredilip, halk oyuna sunulduğu gün, Atatürk'e basma kalıp methiyeler yazanlar, onun (26 ağustos gecesi) nin yanına hangi mısralarını koyup da boy ölçüşebilecekler, Hangi şairimizin dili Türkçenin güzelliklerini ve zenginliğini Nâzım kadar bize bol bol ve cömertçe veriyor? Yalnız şuna da işaret etmeliyim ki, (Bedreddin Destanı) ve (Büyük Destan) ne kadar (millî) iseler, bizimseler, (Taranta Babu) ve (Benerci) de ayni derecede edebiyatımızın öz malıdır.

Ayni derecede (millidir) Nâzım'ı bu memleket çıkartmıştır ve eserleri bu memleketin tarihinin, kültürünün, dilinin hayatının eserleridir.

Ama diğer taraftan dil inceliklerinin zoru olmasa da bu eserler aslındaki vasıflarıyla dünya dillerine tercüme edilseler hangi memleketin okuyucusu san'atkârı, münekkidi bu destanların zevkine güzelliğine büyüklüğüne varamaz?.

Hattâ şimdiden tercüme edilen bir kaç parça bile Nâzım'a (Günümüzün en büyük şairlerinden) ünvanını kazandırmadı mı?

Bizim olan bu şiirlerin muhtevasında ve şeklinde insani olanı, dünya çapında olanı görmemek için insanın miyop değil doğrudan doğruya kör olması lâzım. Ve yine, Nâzım san'attaki başarıları için kendi memleketinin kültürüne ve tarihi seyrine ne kadar borçlu ise, ayni zamanda dünya fikir edebiyat ve inkilâp hareketlerine o kadar borçludur.

Her devrin büyük san'atkârları o zamanın, kültürlü bilgin ve aydın insanları olmuşlardır. Bugünkü devirde san'atkâr bilhassa fikir, san'at, ilim gelişmelerinin ve ileri sosyal hareketlerin ön safında olmak zorundadır.

San'atta, mahalli, müşahhas konular bütün ferdi hususiyetleriyle işlenir. Ama, bu müşahhaslık ve ferdilikte ayni zamanda umumî olan, evrensel olan vasıflar toplanmıştır. Bunun için İngiliz münekkidi Fox'un romancılar için dediği gibi san'atkârın ferdî bir olay, bir karakter olarak işlediği gerçek parçası ayni zamanda bir (tip) dir. Yani tamim edilmiştir. İlimde müşahhas ve ferdî olan umuminin içinde eriyip ifadesini onda bulur.

San'atta ise aksine olarak, umumî ve evrensel olan, mahallî, müşahhas ve ferdî olanda ifadesini bulur.

Mutlak mânada mahallîlik ferdilik olamaz!. Böyle olmak temayülü gösteren eser yaşayamaz, Büyük Eser dediğimiz mertebeye asla erişemez!.

B. H.

Düşünmek

Düşünmek kadar güzel, düşünmek kadar korkunç, düşünmek kadar dinlendirici ve çıldırtıcı bir nesne olmasa gerek; diye düşündüm.. Dolu dizgin, önceden öğrenilmişlere dayanmıyarak, korkmadan düşünmek!.

Ben bu işi kıvırabilecek babayiğitlerin yeryüzünde sanıldığından az olduğunu sanıyorum. Kim karşıma çıkıp (ben düşüncemde ilişiksizim, düşünceme sınır tanımam!) diyebilir?.

Kimin kafasındaki düşünce, içinde büyüdüğü, yaşadığı, yetiştiği, kımıldadığı, okuduğu, aldığı verdiği sosyal çevrenin damgasını taşımaz? Düşünmek bir başlangıç değil, bir sondur.

Düşüncelerimizin ana çemberini çizen: en geniş bir anlayışla sosyal çevredir.

Düşüncenin sosyal çevre üzerinde dokunağı yok mudur?. Vardır! Ç ü n k ü ; bana göre, bizim dışımızda bize bağlanmadan var olan v a r l ı ğ ı n başsız ve sonsuz akışını, değişimlerini, devrimlerini yalnızca uzaktan sezip anlatan bir düşünce değil; bunun üzerinde, bu akışın içine karışarak dokunaklı olan bir düşünce, ancak o, kısır bir kafa gevezeliğinden çıkıp, verimli bir yaratılış parçası olabilir.

Nâzım HİKMET

...atkârların Savaşı

...ramıyacağı-
...alar kendi-
...esiller, ay-
...mücadele et
...en insanlar
...erile değil,
...rer örnek,
...şlardır.
...UGO!...
...diktatör-
...asıtalarına,
...memleke-

tinde Cumhuriyetin ve hürriyetin hâkim olması için bütün san'atını savaş yolunda kullanan Victor Hugo devrinin saltanatı tarafından ölüme mahkûm edilmişti.

Bunu haber alan şair, Belçikaya kaçmak mecburiyetinde kalmış ve Fransanın kurtuluşu için mücadelesine orada devam etmiştir.

Viktor Hügo'nun şu sözleri tarihî bir gerçeği belirtmektedir:

«Memleketlerinde zora, dışarıda tehdide baş vurarak saltanat sürenler, vicdanları çiğnerken, halkın efendisi olduklarını sananlar, dilediklerini yapsınlar, adâlet uğrunda, doğruluk uğrunda, savaşan insan ödevini mutlaka tam mânasile yerine getirmenin yolunu bulacaktır. Kötülük ne kadar güçlü olursa olsun, sadece boş yere çırpınmıştır.

Düşünce, düşünceyi boğmak istiyenin elinden daima kurtulur, baskı altında elle tutulmaz hale gelir, bir kalıptan bir kalıba girer. Meşale parıldar; söndürülür, karanlıkla boğulursa, meşale ses olur, ses ise geceyle örtülemez. Konuşan ağız tıkanırsa, ses ışığa döner, ışıksa tıkanamaz.

Dünya Nâzımın kurtuluşunu istiyor

FRANSA:

PARİS — (İJTB tebliğ ediyor- — 21 Şubat 1950 müstemleke aleyhtarlığı gençlik günü münasebetile, Lausanne Üniversitesi öğrencileri, Nâzım Hikmet için de bir toplantı tertip etmişlerdir.

Bern'deki Türk sefareti bu toplantıyı sabote etmek üzere Ataşemiliter muavinini bu işle tavzif ederek Lausanne göndermiştir.

Toplantıdan evvel ataşemiliter muavini, talebe arasındaki Ajanlarına, toplantı afişlerini yırttırmak istemiş, bu provokasyon, ileri talebeler tarafından önlenmiştir.

Toplantı sırasında ataşemiliter muavini, yanında 15 ajanı olduğu halde salona girmiş ve Nâzım Hikmet hakkında konuşma yapmakta olan Nureddin Zazanın üzerine saldırmak istemişlerdir. Provakatörler, Lausanne'li demokrat talebelerin enerjik müdahalesi üzerine salondan çıkarılmışlardır.

Nâzım Hikmet komitesine yardım olmak üzere de derhal aralarında 5 bin frank toplamışlardır. İJTB, Nâzım Hikmet'in kurtuluşu için girişilen hareketi parçalamak üzere mes'ul Türk makamlarının giriştikleri provokasyonları şiddetle takbih eder ve bu vesile ile dünya demokratik gençliğini bir kere daha Nâzım Hikmet'in kurtuluşu için giriştiği savaşı desteklemeğe çığırır.

★ Nâzım Hikmeti Kurtarma Komitesinin bildirdiğine göre, Fransa'daki Ermeni Gençlerinin kurmuş olduğu «San'at ve kültür Birliği» (G. A. F.) Büyük şairimizin hapiste tutulmasına karşı bir protesto metni yayınlamışlardır.

Paris, (Hususî) — 13 ocak günü saat 15 de Parisli genç şairlerin Maison des Savants da Nâzım Hikmet için yaptık'arı toplantı sonunda, Türk eçiliğine imzalı istidalar götüren heyet ve bu heyeti desteklemeğe gelen binlerce Parisli öğrenci ve işçi, Türk elçiği önüne biriken polisin matrak hücumuna uğradı. Ve burada toplantıya önayakolan 17 kişi tevkif edildi.

Tevkif edilenler arasından üç Türk vatandaşı ile bir İranlı bulunmaktadır. Tevkif edilen Türkler şunlardır:

Adil, Nejat, Dursun.

Tevkifi müteakıp polisin bu gayrikanunî hareketi progresif halk tarafından protesto edilmiştir. Bunun üzerine mevkuflar serbest bırakılmışlardır.

Cuma akşamı, Colonel Fabiende, 13 yıldanberi Bursa hapishanesinde mahpus bulunan, Nâzım Hikmet için bir ihtiram toplantısı yapılmıştır.

Türk şairinin dostları, Sulh uğrunda mücadele eden bu büyük simanın hatırasını canlandırmışlardır.

Jean Tortel'in konuşmayı açmasından sonra, Gregoire Kalaidjan Türkiye deki siyasî durumun tablosunu fevkalâde bir şekilde teşhir etmiş, biraz sonra da Jean Lartigue, Nâzım Hikmet'in, halkı için ettiği fedakârlıkları ihtiva eden cömert ve nüfuz edici eserlerinden ve hayatından bahsetmiştir.

Sonra sıra ile, Marie Ange Dutheil, André Rosch, Albert Manac ve Annié Valde parmaklıklar arasından çıkıp elden ele geçmek suretile bize kadar gelmiş olan şiirleri okudular.

Marsilyalı şairler bu ihtiram toplantısına iştirak etmeyi çok arzu etmiş olduklarından, bu vesile ile de dâvetliler Jean Malrieu'nun, Jean Lartigue'in ve Colette Gazagnaire'in eserlerini alkışlamış oldular.

Jean - René Laplayne'nın bu tezahüratın neticesini beyan etmesinden sonra, bir Koruma Komitesi teşekkül etmiştir. Toplantıda mevcut olanlar, bir hal tarzına varmışlardır. Buna göre, Nâzım Hikmet'in dostları ve müdafileri «Sulh yolunda en iyi mücadele edenlerden biri için alınan haksız tedbirlere karşı gösterili bir protesto da bulunmuşlar» ve sadece sulhu, hürriyeti terennüm etmiş olan mahkûmun derhal serbest bırakılmasını istemek için Türk Hükûmetine müracaat etmeğe karar vermişlerdir.

Tezahüratta M.M. Marcel Guizard, Marsellaise'in müdürü, Lois Gazagnaire, Mme. Nicole Cartier - Bresson, Victor Porte, N. N. İ. T. E. C. den Delaugère, san'at münekkidi Jean Tourette, Diana, Roç, Perald Neveu vesaire gibi şahsiyetler mevcuttu.

Ayrıca Fransa, halka yardım idaresi kurulunun teşebbüsü üzerine Türk vatanperveri için bir çok istida imzalanmıştır.

MACARİSTAN:

★ Macar yazarlar birliği 19 mayısta Nâzım Hikmetin hâlen haksız yere hapiste tutulmasına karşı bir protesto toplantısı yapmışlardır.

Birlik Başkanı bay Alexandre Gergely, nutkunda Macar yazarlarının büyük Türk şairine yapılan haksız muameleye karşı birleşmiş protestolarını bildirmiş, şair George Somlyo nazarları Nâzım Hikmetin mücadeleci hayatına çekmiştir.

Ayni şekilde bay Emilian, Bulgar yazarları birliği adına, Bay Bartolemy Por, ressamlar birliği adına söz almışlar, ve Milli tiyatro artistlerinden bayan Suzy Banky, Nâzım Hikmetten şiirler okumuştur.

MISIR

★ Mısır'da çıkan gündelik gazetelerde okuduğumuza göre, Mısır aydınları, talebe federasyonu, sendikalar federasyonu ve halkı temsil eden diğer teşekküller, Türk hükûmetine Nâzım Hikmetin serbest bırakılması için birer protesto göndermişlerdir.

★ Arap âleminin en büyük siyasi ve felsefî aylık mecmuası olan Tarik (yol), Nâzım Hikmet hakkında demokrat Araplara bir çağrı neşretmiş ve şairin san'atına ve hayatına dair bir çok kıymetli yazılar yayınlamıştır.

SURİYE:

★ Suriye milliyetçilerinin gazetesi olan (El - Bâss) (kalkındırma), Nâzımın hürriyeti için açılmış bulunan mücadeleye aktılmaları için bütün hür Arap milliyetçilerine bir çağrı yayınlamıştır.

LÜBNAN:

★ Beyrutta çıkan Şark gazetesinin 25 mayıs sayısında şöyle yazmaktadır:

«Suriye kadınlarının çocuk ve annelik koruma birliği kongresinden delegeler Damasktaki Türk Elçiliğini ziyaret ederek, Birlik namınaTürkiye Cumhurreisine bir mesaj tevdi etmişlerdir.

Mesajda deniliyor ki:

«Birliğin kongresi, büyük hümanist şair Nâzım Hikmetin terakkiperest düşüncelerinden dolayı maruz bırakıldığı bu feci halini takbih eder ve bir an evvel serbest bırakılmasını talep eder.

IRAK:

★ Irak Vatani Demokrat Partisinin organı olan Savut El — ahali (halk sesi) gazetesi, Nâzım Hikmetin maruz kaldığı adaletsizliğin düzeltilmesi için bir beyanname yayınlamıştır.

★ Bağdatta çıkan El âlem El Arabi gazetesi, 24 mayıs sayısında şöyle demektedir:

«Bundan bir müddet evvel Türkiyenin demokrat cephesinden yabancı memleketlerin parti teşekkülleri ve münevverlerine Nâzım Hikmetin serbest bırakılması yolunda teşebbüse geçmeleri için tevcih ettikleri çağrıyı yayınlamıştık.

Bu çağrının Irak gazetelerinde neşredilmesinden sonra, hür aydın gençlik, Türk Elçisine, hükûmetine, Irak aydın gençliğinin, Nâzım Hikmetin serbest bırakılması hususunda Türk arkadaşlarile hem fikir olduklarını bildirmesini istiyen dilekçeler hazırlamaktadır.

Dünkü posta ile bu kabilden bir çok istida almış bulunmaktayız...»

★ Irak hür milliyetçilerinin organı olan El - âlem El - Arabî (Arap âlemi) gazetesi, uzun bir beyanat yayınlamış ve bütün hür, demokrat, inkılâpçı Iraklıları bu mukaddes mücadeleye dâvet etmiştir.

★ El - âlem El - Arabi' nin yazdığına göre, Bağdatta Nâzım Hikmetin serbest bırakılması için bir komite kurulmuştur.

İNGİLTERE:

Glasgow Üniversitesi talebeleri tarafından neşredilen «Conflict» dergisi mayıs sayısında Nâzım Hikmet hakkında geniş ölçüde bir yazı yayınlamıştır. Nâzım'ın hayatından, eserlerinden takdir ve hayranlıkla bahseden «Demokrasinin şairi» başlıklı bu yazıya şiirleri ve «Nâzım Hikmeti kurtarma komitesi» nin 4 nisan 950 tarihli tebliği de ilâve edilmiştir.

Artık herkes tarafından bilinen ve resmi makamlarca da sarih bir şekilde kabul edilen kanunsuz ve haksız mahkûmiyet dergide bir defa daha anlatılmaktadır.

Günün birinde Nâzım Hikmet'in ortadan kaldırılıp, sonra senelerdenberi muztarip olduğu Angina Pectoris'den öldüğü veya intihar ettiğinin ilân edilmesi ihtimalinden bahseden makale yazarı; «Bu, cinayete müsaade edilmemelidir!» demektedir.

Yazı şöyle sona ermektedir:

«Conflict'in bu sayısı Unesco ile İngilteredeki Türk Sefaretine gönderilmiş bir protestodur. Okuyucularımızı halen Glosgowda elden ele dolaşmakta ve şairin serbest bırakılmasını talep etmekte olan istidayı imzalamağa dâvet ediyoruz.

Nâzım Hikmet, serbest bırakılmalıdır!»

Nâzım Hikmet'e

Topraksız, sapansız.
sapsız, somunsuz ırgatların;
feryadını duyduk senden!...
Gücünü sonunadek tüketen emek kurbanlarının,
yâdını duyduk senden!...
Senden öğrendik; sevmeği
İNSANI...
Aydınlığın... geleceğin,
Sömürülmeden yaşamanın tadını;
Senden duyduk...
S E N !... boylu boyunca bir destansın;
Kurtuluş destanımız!...
Aç ve çıplak yavrusunu bağrına basan,
analar gibi şefkatli;
Mikelânj, Bethoven, Sinan gibi heybetli;
H A L K gibi kuvvetli
bir şehnamesin.
Sakaryalar, Dumlular...
Olanca kudret ve ihtişamı ile
çağlıyor sesinde
Sen dünyanın kurtuluşunu istiyorsun,
Dünya senin kurtuluşun peşinde...

9/6/1950 D. A.

Adalet savaşı devam ediyor

(Baştarafı: 1 ncide)

Bunların hangi menfur emellerin elinde birer âlet olduklarını açıkça görmekteyiz. Bugün Türkiyede çeşitli çevrelere şamil bir affın aleyhinde bulunmak, eski Sultanlık zihniyetinin devamını istemekten başka bir şey değildir.

***

Biz yeni iktidarın hazırladığı af tasarısının, geniş bir anlayışın mahsulü olduğunu zannediyoruz.

Unutmamalıyız ki dünya halkoyunda Nâzım Hikmet'in durumu, Türkiyemizde gerçek adaletin varlığı veya yokluğu için bir miyar olarak kabul edilmektedir.

Ve dünyanın her tarafından adaletsizliğe karşı açılmış olan ADALET SAVAŞI'nı iktidar makamlarının da takdir ile karşılamakta olduğunu ümit ediyoruz.

Çünkü, bunun aksini kabul etmek için, memleketimizde hiç bir şeyin değişmemiş olması lâzım gelirdi.

Salı Günleri Çıkar
Sahibi ve bu sayıda yazı işlerini fiilen idare eden:
M. Fahri Oktay
Adres : Paşa Mahallesi Kuyu Sok. No. 2
Beşiktaş
Dizildiği ve Basıldığı yer:
Osmanbey Matbaası